

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Проректор з наукової роботи
та інноваційної діяльності
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор сільськогосподарських наук,
професор**

Оксана ТОНХА
2025 р.

ВИСНОВОК

про наукову та практичну цінність дисертації завідувача кафедри ботаніки, дендрології та лісової селекції Національного університету біоресурсів і природокористування України, кандидата сільськогосподарських наук, доцента **МАРЧУКА Юрія Миколайовича** на тему: **«Наукові основи формування фінансово-економічного механізму лісогосподарювання»**, поданої на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук з наукової спеціальності 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища»

Призначені рішенням Вченої ради Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 7 від 23 грудня 2024 року) рецензенти, а саме: **ЄВСЮКОВ Тарас Олексійович**, декан факультету землевпорядкування, доктор економічних наук, професор; **МАРТИН Андрій Геннадійович**, завідувач кафедри землевпорядного проектування, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН; **МЕДИНСЬКА Наталія Василівна**, завідувач кафедри земельного кадастру, доктор економічних наук, професор, розглянувши докторську дисертацію **МАРЧУКА Юрія Миколайовича** на тему: «Наукові основи формування фінансово-економічного механізму лісогосподарювання» (тему дисертації затверджено (протокол № 7 від 23 грудня 2024 року) рішенням Вченої ради Національного університету біоресурсів і природокористування України), наукові публікації, в яких висвітлено основні наукові результати, а також за результатами фахового семінару наукової ради факультету землевпорядкування Національного університету біоресурсів і природокористування України від 07 лютого 2025 року (протокол № 2), ухвалили:

1. Актуальність теми дослідження. В умовах вторгнення на територію України російських загарбників, євроінтеграційних устремлінь країни, поглиблення децентралізації влади та здійснення корпоратизації лісового сектору національного господарства актуалізується проблема удосконалення фінансово-економічного механізму лісогосподарювання. З огляду на визначені на загальнонаціональному рівні пріоритети зростання рівня лісистості території країни та підвищення вагомості лісового господарства у відтворювальних пропорціях регіональних господарських комплексів сучасний фінансово-економічний механізм лісогосподарювання має оперувати широким спектром методів, інструментів та важелів бюджетно-податкового, грошово-кредитного та дозвоільно-ліцензійного впливу на розвиток лісопродуктових ланцюгів. Такий механізм має закласти стимули щодо заліснення малопродуктивних сільськогосподарських угідь та неугідь, переведення самозаліснених угідь у лісові землі, впровадження технологій наближеного до природи лісівництва, утилізації лісосічних відходів та відходів деревообробного виробництва.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукові результати, теоретичні положення та висновки дисертації безпосередньо пов'язані з тематикою науково-дослідних робіт Національного університету біоресурсів і природокористування України, а саме темами: «Розробити методичні основи та інформаційне забезпечення оцінювання екосистемних функцій лісів природно-заповідного фонду Полісся України» (номер

державної реєстрації 0119U100908), у межах якої автором проведено структурування екосистемних послуг, що продукуються лісовими біогеоценозами; «Науково-методичне забезпечення створення геопорталу для оцінювання ризику, прогнозування та попередження природних пожеж у Поліссі України» (номер державної реєстрації 0118U000312), у межах якої сформовано інституціонально-методологічне забезпечення диверсифікації методів та інструментів фінансово-економічного механізму лісогосподарювання в контексті реалізації президентської екологічної ініціативи «Масштабне заліснення України»; «Розробити наукові основи прогнозу росту основних лісотвірних порід України», у межах якої розроблено концептуальний підхід до стратегування розвитку сфери лісогосподарювання, що передбачає структурування цілей Стратегії сталого розвитку та інституційного реформування лісового та мисливського господарства України на основі дотримання базових принципів невиснажливого, безперервного та збалансованого лісокористування (номер державної реєстрації 0117U001255).

3. Особистий внесок здобувача в одержанні наукових результатів полягає в розробленні наукових положень, висновків та пропозицій, які належать особисто автору та є його науковим доробком. Дисертація є самостійно виконаною завершеною та логічно упорядкованою науковою працею, в якій розв'язано важливу наукову проблему – розроблено наукові основи формування фінансово-економічного механізму лісогосподарювання в умовах воєнного стану, децентралізації та євроінтеграції, поглиблення інституціональних трансформацій у секторі державних лісових господарств. Наукові результати дисертаційного дослідження є внеском у розвиток теорії та методології економіки природокористування і охорони навколишнього середовища та фінансово-економічного механізму лісогосподарювання. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використано лише ті ідеї та положення, які одержані автором особисто.

4. Ступінь використання у дисертації матеріалів і висновків кандидатської дисертації здобувача. У докторській дисертації кандидата сільськогосподарських наук, доцента Ю. М. Марчука відсутні матеріали його кандидатської дисертації.

5. Ступінь достовірності результатів проведених досліджень, висновків та рекомендацій, що викладені у дисертації. Науково-теоретичні положення, прикладні розробки та висновки дисертації є достатньо обґрунтованими, достовірними, аргументованими та підкріпленими обробкою значного статистичного та фактологічного матеріалу.

6. Наукова новизна одержаних результатів дослідження. Найважливіші наукові результати дисертаційного дослідження, що характеризуються новизною і виносяться на захист, полягають у такому:

вперше:

– обґрунтовано сучасну парадигму ведення лісового господарства, яка базується на фундаментальних положеннях Резолюції ООН 2013 року про відновлення лісових ландшафтів до 2030 року та принципах Нової лісової стратегії ЄС, що визначають комплекс методів, інструментів і важелів регулювання лісогосподарювання, та передбачає імплементацію в українську практику регуляторного впливу на постійних лісокористувачів бюджетно-податкових, грошово-кредитних і дозвольно-регламентних регуляторів, визначених міжнародними конвенціями лісівничого спрямування, що дасть змогу диверсифікувати джерела фінансово-інвестиційного забезпечення розбудови лісогосподарської та лісоохоронної інфраструктури і прискорити процеси входження українських суб'єктів лісогосподарського підприємництва й інших інститутів лісівництва в глобальну архітектуру відтворення, охорони та захисту лісового біорізноманіття і примноження екосистемних послуг лісів;

– сформовано авторський концепт інституціональної модернізації сфери лісогосподарювання, яка передбачає збереження традиційної для України архітектури

ведення лісового господарства, розмежування господарських і контрольних функцій управління лісовими ресурсами та врахування наслідків корпоратизації сектору державних лісових господарств, а також включення у фінансово-економічний механізм лісгосподарювання комплексу інститутів-правил, зокрема інституту бюджетно-податкового стимулювання лісовідновлення і лісорозведення, інституту еквівалентності фіскального впливу на лісопродуктові ланцюги, інституту соціальної та екологічної відповідальності постійних лісокористувачів, інституту соціального і наближеного до природи лісівництва, інституту інтеграції лісового та сільського господарства, що дозволить мінімізувати ресурсно-виробничі та відтворювальні перегини (дисбаланси) у лісопродуктових ланцюгах та усунути фіскальні розриви в рентному регулюванні лісокористування;

- розроблено фінансово-економічний механізм лісгосподарювання стимулюючого типу, який охоплює комплекс завдань, функцій, методів та інструментів бюджетно-податкового, фінансово-кредитного та дозвольно-регламентного впливу на постійних лісокористувачів і суб'єкти переробних ланок лісового сектору, що дасть змогу диверсифікувати джерела та форми інвестиційного забезпечення модернізації основних лісгосподарських засобів, знизити рівень фіскального, зокрема податкового, навантаження на діяльність лісових господарств і розширити інституціональне підґрунтя діяльності суб'єктів лісгосподарського підприємництва на фінансовому ринку та при реалізації угод публічно-приватного партнерства;

удосконалено:

- ідентифікацію базових чинників формування фінансово-економічного механізму лісгосподарювання, яка, на відміну від інших, виокремлює воєнні, соціально-економічні, інституціональні, природно-ресурсні, енергетичні й екологічні чинники, що мають бути враховані при детермінації форм, методів, інструментів і важелів бюджетно-податкового, фінансово-кредитного та дозвольно-регламентного регулювання відтворювальних пропорцій у лісопродуктових ланцюгах;

- детермінацію інструментально-методологічного забезпечення фінансово-економічного механізму лісгосподарювання, яка, на відміну від інших, базується на урахуванні інституціональних передумов регуляторного впливу (форми і права власності на лісові насадження, фауністичні ресурси, корисності лісу, лісові землі та лісгосподарські активи, вертикаль публічного управління та адміністрування у сфері лісгосподарювання, публічні й корпоративні фінанси лісгосподарювання, система наукового забезпечення ведення лісового господарства, рівень цифровізації процесів лісгосподарювання) на лісокористувачів при інституціоналізації методів та інструментів фінансово-економічного регулювання розширеного відтворення та господарського освоєння лісоресурсного потенціалу, що передбачені інституціональною матрицею міжнародних лісівничих відносин та інституціональними трансформаціями в українському лісовому секторі, зокрема формуванні на базі сектору державних лісових господарств корпоративного утворення (ДП «Ліси України»);

- концептуальний підхід до стратегування розвитку сфери лісгосподарювання, який, на відміну від інших, передбачає структурування цілей Стратегії сталого розвитку та інституційного реформування лісового та мисливського господарства України на основі дотримання базових принципів невиснажливого, безперервного та збалансованого лісокористування за наступними блоками: лісгосподарського спрямування, формування лісопродуктових ланцюгів, інституціонально-управлінського та фінансового спрямування;

- набір пріоритетів і джерел фінансово-економічного забезпечення підтримки ведення лісового господарства, який, на відміну від інших, охоплює галузево-виробничі та природоохоронні пріоритети, а також пріоритети інформаційно-інноваційного, зокрема цифрового, забезпечення, реалізація яких відбувається на основі інституціоналізації сучасних джерел фінансування лісгосподарських і лісоохоронних проєктів;

- специфікацію передумов удосконалення фінансово-економічного механізму лісгосподарювання, яка, на відміну від інших, виокремлює передумови нормативно-правового, ресурсно-виробничого та фінансового спрямування, врахування яких дасть змогу забезпечити трансформацію архітектури фінансово-економічного регулювання

розширеного відтворення та господарського освоєння лісоресурсного потенціалу згідно з викликами воєнного часу та вимогами повоєнного відновлення, пріоритетами національної лісової політики, базовими міжнародними лісоохоронними конвенціями та передовою іноземною практикою;

- інституціонально-методологічне забезпечення диверсифікації методів та інструментів фінансово-економічного механізму лісогосподарювання в контексті реалізації президентської екологічної ініціативи «Масштабне заліснення України», яке, на відміну від інших, передбачає урізноманітнення методів та інструментів стимулювання й інвестування проєктів лісовідновлення і лісорозведення, зокрема заліснення малопродуктивних сільськогосподарських земель державної та комунальної власності, а також переведення сільськогосподарських земель, на яких відбулося природне поновлення лісів, у лісові землі;

- методичні підходи до узагальнюючої оцінки результативності утилізації деревних відходів, які, на відміну від традиційних, передбачають використання прийомів регресійного моделювання і демонструють залежність відсотка використання відходів деревообробки від обсягів переробки деревини, рентабельності діяльності й обсягів утворення відходів деревообробки в секторі постійних лісокористувачів багатолісного регіону, що слугує передумовою вибору сценарію розбудови інфраструктури для збирання, сортування та перероблення деревних відходів;

набули подальшого розвитку:

- структуризація екосистемних послуг, що продукуються лісовими біогеоценозами, яка передбачає виокремлення економічних, екологічних і соціальних характеристик екосистемних функцій лісів у вартісному вираженні з урахуванням наявності неоцінених послуг, пов'язаних з правом вибору способу лісокористування, збереження біорізноманіття та залучення корисних властивостей лісоландшафтів у відтворювальний процес, що дозволяє виявити ресурсні (сировинні та несировинні), просторові й естетичні виміри комплексного використання лісоресурсного потенціалу і трансформувати об'єктну базу диверсифікації методів та інструментів фінансово-економічного механізму лісогосподарювання;

- інструментарій бюджетного фінансування потреб лісогосподарювання через створення спеціальних фондів розвитку лісового господарства на загальнонаціональному, обласному, районному рівнях, а також на рівні територіальної громади базового рівня, застосування комплексу прямих і непрямих фінансово-кредитних та бюджетно-податкових регуляторів розширеного відтворення потенціалу лісогосподарського та деревообробного виробництва, затвердження програми «Ліси України – 2030» з ідентифікацією джерел фінансування конкретних завдань і пріоритетів лісовідновлення та лісорозведення, що в підсумку активує процеси нарощення лісоресурсного потенціалу, забезпечить вищий рівень продукування лісовими біогеоценозами екосистемних послуг, підвищить рівень комплексності ведення лісового господарства;

- інституційно-фінансові засади створення Мисливського фонду України як позабюджетного публічного фонду на загальнонаціональному рівні, які передбачають урізноманітнення джерел його наповнення (плата за отримання мисливського квитка, плата за ліцензії на добування мисливських тварин, плата за користування мисливськими угіддями, благодійні та філантропічні внески, інші платежі) і забезпечують цифровізацію дозвольно-регламентного документообігу у сфері мисливського господарства та упорядкування відносин користування мисливськими угіддями на обласному, міжтериторіальному та територіальному рівнях;

- прогнозування сукупної величини сплачених лісовими господарствами податків, зборів та обов'язкових платежів до публічних бюджетних і позабюджетних фондів, яке базується на застосуванні елементів когнітивного моделювання, що дає змогу виявити зрушення у фіскальному регулюванні розширеного відтворення та господарського освоєння лісоресурсного потенціалу на основі детермінації ресурсно-екологічних (площа рубок головного користування та санітарних рубок), виробничо-відтворювальних (обсяг реалізації деревини в круглому вигляді та обсяг переробки деревини), цінових (ціна знеособленого

куб. м заготовленої деревини), фіскальних (номінальна та реальна фіскальна віддача заготовленої деревини) предикторів (факторів);

– науково-теоретичний підхід до формування глобальної специфікації джерел фінансово-інвестиційного забезпечення лісового господарства, яка охоплює державну фінансову підтримку, приватні інвестиції, кошти, акумульовані в процесі комерціалізації екосистемних послуг лісових біогеоценозів, філантропічні та благодійні внески, офіційну міжнародну допомогу та враховує проблеми функціонування фінансових інститутів у сфері лісогосподарювання (фрагментація джерел фінансування, дублювання діяльності, непродуктивна конкуренція, складність фінансової звітності), що виступає інституціональним підґрунтями диверсифікації методів та інструментів фінансування лісогосподарських і лісоохоронних проєктів в Україні;

– сценарний підхід до фінансування капітальних інвестицій у розбудову інфраструктури поводження з деревними відходами і налагодження виробництва паливних деревних продуктів та теплової і електричної енергії, який виокремлює чотири сценарії: 1) розбудова інфраструктури поводження з деревними відходами здійснюється за кошти державних лісових господарств і централізованих асигнувань ДП «Ліси України»; 2) інвестування розбудови інфраструктури для збирання, сортування, транспортування та перероблення деревних відходів здійснює енергогенеруюча компанія за власні та позикові кошти; 3) фінансово-інвестиційне забезпечення розбудови інфраструктури поводження з деревними відходами відбувається на основі партнерства енергогенеруючих компаній і державних (комунальних) лісових господарств; 4) фінансування розбудови інфраструктури поводження з деревними відходами здійснюють органи місцевого самоврядування в територіальних громадах багатолісних районів.

7. Практичне значення одержаних результатів дослідження та їх впровадження.

Теоретичні положення, результати аналізу, прикладні рекомендації, висновки і пропозиції, викладені в дисертації, мають важливе практичне значення для урізноманітнення методів та інструментів фінансово-економічного механізму лісогосподарювання з урахуванням вимог воєнного часу, викликів повоєнного відновлення національної економіки та наслідків корпоратизації сектору державних господарств. Розроблені здобувачем практичні пропозиції, які стосуються формування фінансово-економічного механізму лісогосподарювання стимулюючого типу з ідентифікацією необхідного комплексу завдань, функцій і методів, а також диверсифікації джерел фінансового забезпечення пріоритетів ведення лісового господарства через підвищення результативності реалізації фінансування в межах виконання регіональних і місцевих програм, формування Державного та місцевих фондів розвитку лісового господарства, використання фінансових ресурсів приватних підприємницьких структур, урядів іноземних держав і міжнародних екологічних фондів, використовуються Товариством лісівників України при розробленні проєктів законодавчих, нормативно-правових та інструктивно-розпорядчих документів (довідка № 09/02 від 21.01.2025 р.).

У діяльності Волинської обласної ради при розробленні Стратегії розвитку Волинської області на період до 2027 року використовуються запропоновані в дисертації пропозиції щодо диверсифікації методів та інструментів стимулювання процесів лісовідновлення та лісорозведення, а також переведення самозаліснених сільсько-господарських угідь у лісові землі, які узгоджуються з пріоритетами Президентської екологічної ініціативи «Масштабне заліснення України» та Резолюції ООН 2013 року про відновлення лісових ландшафтів до 2030 року (довідка № 1143/55/2-24 від 05.08.2024 р.).

Результати дисертації, які стосуються застосування інноваційних методів ведення лісового господарства, охорони та захисту лісів, використання самозаліснених сільськогосподарських земель і стимулювання процесів лісовідновлення і лісорозведення, використані Народним депутатом України при підготовці Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження лісів» № 2321-IX від 20.06.2022 р. (довідка № 1 від 22.01.2025 р.).

Наукові положення та практичні рекомендації, присвячені виявленню найбільш детермінуючих предикторів, що визначають рівень використання відходів деревообробки для формування регіонального потенціалу біопалив, впроваджено в освітній процес кафедри інженерії енергосистем при викладанні дисциплін, пов'язаних з процесами комбінованого енерговиробництва, зокрема «Комбіноване енергозабезпечення територіальних громад», «Системи електроживлення з полігенерацією», «Децентралізоване енерговиробництво» освітніх програм за спеціальностями 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» і 144 «Теплоенергетика». Результати наукових досліджень також було використано при формуванні дослідницької складової наукового гранту № 202/0129 «Формування технологічних структур децентралізованих енергосистем у повоєнній відбудові інфраструктури територіальних громад в контексті зміни клімату» (довідка № 01/1005 від 29.01.2025 р.).

8. Обізнаність здобувача з результатами наукових досліджень інших вчених за обраною тематикою. Здобувачем у процесі написання дисертації опрацьовано 318 джерел літератури інших вчених, а саме І. Антоненко, В. Бардася, Р. Білоскурського, А. Білоуса, В. Будзяка, Р. Василишина, О. Голуба, В. Голяна, Б. Данилишина, А. Дейнеки, О. Дзюбенка, С. Дорогунцова, О. Дребот, Р. Дубаса, Я. Дяченка, Т. Євсюкова, Н. Зіновчук, А. Карпука, І. Ковальчука, Я. Коваля, О. Лабенка, П. Лакиди, І. Лицура, А. Мартина, Н. Мединської, Є. Мішеніна, І. Новаковської, І. Опенька, Н. Попадинця, М. Римара, С. Рогач, О. Сакаль, В. Самоплавського, І. Синякевича, І. Соловія, А. Сундука, В. Ткача, В. Ткачука, А. Торосова, Ю. Туниці, О. Фурдичка, М. Шершуна, О. Шкуратова, О. Шубалого та інших. За обраною тематикою Ю. М. Марчук має достатню обізнаність з результатами наукових досліджень українських та іноземних вчених.

9. Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих наукових працях. Основні положення дисертаційного дослідження опубліковано у 43 наукових працях, з яких 3 колективні монографії, 5 статей у періодичних наукових виданнях, включених до категорії «А» Переліку наукових фахових видань України та/або в закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, 22 статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 6 статей в інших виданнях, 7 тез наукових доповідей.

Колективні монографії

1. Марчук Ю. М. Фактор кліматорегулятивної ролі лісів в Екологічній Конституції Землі. Екологічна Конституція Землі. Методологічні засади. За редакцією академіка НАН України, доктора економічних наук, професора Ю. Ю. Туниці. Львів, 2011. С. 251–257.

2. Швиденко А. З., Лакида П. І., Щепашенко Д. Г., Василишин Р. Д., **Марчук Ю. М.** Вуглець, клімат та землеуправління в Україні: лісовий сектор: монографія. Корсунь-Шевченківський, 2014. 283 с. (*Здобувачем сформовано інституційні засади побудови системи землеуправління в лісовому секторі України*).

3. Марчук Ю. М. Формування фінансово-економічного механізму відтворення лісоресурсного потенціалу в умовах децентралізації. Обліково-фінансові механізми підвищення ефективності діяльності підприємств лісового господарства України: монографія. За редакцією В. В. Чудовця. Луцьк, 2019. С. 104–107.

Статті у періодичних наукових виданнях, включених до категорії «А» Переліку наукових фахових видань України та/або у закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus

4. Kovalevskyi S. B., **Marchuk Y. M.**, Mayevsky K. V., Kurdyuk O. M. Succession processes on the territories disrupted due to illegal amber mining of Zhytomyr Regional Forestry and Hunting administration. Ukrainian Journal of Forest and Wood Science. 2019. Vol. 10 (2). P. 26–40. (*Здобувачем виявлено еколого-економічні наслідки незаконного видобутку*

буриштину на територіях Житомирського обласного управління лісового та мисливського господарства).

5. Kovalevskiy S., **Marchuk Y.**, Maevskiy K., Kovalevskiy S., Churilov A. Environmental consequences of the adverse impact of unauthorized amber mining on forest areas of Zhytomyr region. Ukrainian Journal of Forest and Wood Science. 2021. Vol. 12 (1). P. 57–67. *(Здобувачем розкрито екологічні наслідки негативного впливу несанкціонованого видобутку буриштину на лісові масиви Житомирської області).*

6. Голян В. А., **Марчук Ю. М.**, Погуляйко Ю. М., Матрунчик Д. М., Дзюбенко О. М. Формування сучасної моделі фіскального регулювання лісгосподарювання як важлива передумова інноваційної трансформації лісового сектора України. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2024. Т. 3 (56). С. 139–155. *(Здобувачем проаналізовано основні тенденції надходжень податкових платежів, сплачених сектором державних лісових господарств до публічних бюджетів України).*

7. Novakovskiy L., **Marchuk Yu.**, Holian V., Leonidova I., Bulysheva D., Groza V. Modern waste management strategies in context development of the green economy of Ukraine. The International Conference of Business and Innovative Technology (ICBIT). 2024. Vol. 568. P. 893–903. *(Здобувачем проаналізовано основні тенденції фінансування сфери поводження з відходами в Україні).*

8. Голян В., **Марчук Ю.**, Матрунчик Д., Карпук А., Погуляйко Ю., Недопад Г. Фінансово-інвестиційне забезпечення розбудови інноваційної інфраструктури поводження з деревними відходами на національному, регіональному та місцевому рівнях. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2025. Т. 1 (60). С. 490–510. *(Здобувачем розкрито сутність фінансово-інвестиційного забезпечення розбудови інноваційної інфраструктури поводження з деревними відходами й обґрунтовано сценарії інвестування проєктів виробництва твердого біологічного палива на основі рециклінгу низькосортної та малокондиційної лісосировини).*

Статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України

9. **Марчук Ю. М.**, Марчук О. О. Перспективи розвитку лісового насінництва. Лісівництво і агролісомеліорація. 2006. Вип. 110. С. 165–169. *(Здобувачем розкрито перспективи розвитку лісового насінництва).*

10. Марчук Ю. М. Особливості використання механізмів Кіотського протоколу у лісовому господарстві України. Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. 2009. Вип. 19.11. С. 53–57.

11. Марчук Ю. М. Проблема сталого розвитку лісового господарства у контексті міжнародних зобов'язань України. Суспільно-політичні та соціально-економічні процеси в регіонах. 2009. Вип. 5 (79). С. 385–395.

12. Марчук Ю. М. Посилення кліматорегулятивної ролі лісів у межах реальних та перспективних економічних можливостей. Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. 2009. Вип. 19.15. С. 63–70.

13. Ковалевський С. Б., **Марчук Ю. М.**, Маєвський К. В., Курдюк О. М. Масштаби та наслідки незаконного видобутку буриштину на землях Житомирського ОУЛМГ. Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. 2017. Вип. 27 (10). С. 69–72. *(Здобувачем розкрито економічні аспекти обмеження незаконного видобутку буриштину).*

14. Krynytskyi H. T., Lakyda I. P., Marchuk Yu. M., Tkach V. P., Polyakova L. V. Forests and forestry in Ukraine. Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. 2017. Вип. 27 (8). С. 10–15. *(Здобувачем проаналізовано основні тенденції розвитку лісового господарства в Україні).*

15. Марчук Ю. М. Фінансово-економічний механізм природокористування: інституціональні засади інвестиційної діяльності. Економіка та держава. 2018. № 12. С. 35–40.

16. Марчук Ю. М. Фінансово-економічний механізм природокористування: сутність, складові та перспективи удосконалення. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 24. С. 13–18.

17. Марчук Ю. М. Еквівалентне вилучення лісоресурсної ренти як важлива складова фінансово-економічного механізму лісогосподарювання в умовах децентралізації. *Агросвіт*. 2018. № 22. С. 47–54.
18. Марчук Ю. М. Фінансування лісового господарства: регіональні особливості. *Вісник Харківського національного аграрного університету імені В. В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2019. № 3. С. 357–370.
19. **Марчук Ю. М.**, Уварова В. І. Фінансово-економічний механізм лісогосподарювання: особливості та інституціональні передумови формування. *Економіка та держава*. 2019. № 2. С. 58–63. *(Здобувачем розкрито інституціональні передумови становлення фінансово-економічного механізму лісогосподарювання)*.
20. Марчук Ю. М. Фінансове забезпечення ведення лісового господарства: диверсифікація пріоритетів та джерел. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 23. С. 29–34.
21. Марчук Ю. М. Фінансово-економічний механізм лісогосподарювання стимулюючого типу: завдання, функції та методи. *Агросвіт*. 2019. № 23. С. 25–31.
22. Карпук А. І., Дзюбенко О. М., **Марчук Ю. М.**, Кватирко О. М. Бюджетно-інвестиційна спрямованість податкового регулювання діяльності постійних лісокористувачів як фактор конкурентоспроможності лісового сектора. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 47–57. *(Здобувачем виявлено бюджетно-інвестиційну спрямованість податкового регулювання діяльності постійних лісокористувачів)*.
23. Карпук А. І., Дзюбенко О. М., **Марчук Ю. М.**, Олексієвець О. М. Удосконалення фіскального регулювання діяльності постійних лісокористувачів як важлива передумова диверсифікації лісогосподарювання: інвестиційні аспекти. *Агросвіт*. 2020. № 9. С. 38–47. *(Здобувачем ідентифіковано інвестиційні аспекти диверсифікації лісогосподарювання)*.
24. Карпук А. І., **Марчук Ю. М.**, Миклуш Т. С. Фінансово-інвестиційне забезпечення комплексного природокористування в умовах децентралізації: специфіка Карпатського регіону. *Агросвіт*. 2020. № 7. С. 3–11. *(Здобувачем розроблено інструментарій фінансово-інвестиційного забезпечення комплексного природокористування в умовах децентралізації)*.
25. Карпук А. І., **Марчук Ю. М.**, Несторяк Ю. Ю. Фінансово-економічне регулювання наروшення потенціалу біорізноманіття лісів: перспективи імплементації передового іноземного досвіду. *Агросвіт*. 2020. № 4. С. 35–43. *(Здобувачем визначено перспективи імплементації передового іноземного досвіду фінансово-економічного регулювання нарошення потенціалу біорізноманіття лісів)*.
26. **Марчук Ю. М.**, Карпук А. І., Дзюбенко О. М., Буценко Р. А. Інституціональна модернізація фінансово-економічного механізму лісогосподарювання: пріоритети підвищення результативності виконання виробничо-фінансових планів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 19–20. С. 31–40. *(Здобувачем обґрунтовано механізми інституціональної модернізації фінансово-економічного механізму лісогосподарювання)*.
27. **Марчук Ю. М.**, Карпук А. І., Дзюбенко О. М., Буценко Р. А. Інвестування модернізації основного капіталу лісового сектора як складова фінансово-економічного механізму лісогосподарювання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 21. С. 24–35. *(Здобувачем розроблено напрями інвестування модернізації основного капіталу лісового сектора)*.
28. **Марчук Ю. М.**, Карпук А. І., Дзюбенко О. М., Буценко Р. А. Інструментально-методологічне забезпечення фінансово-економічного механізму лісогосподарювання в умовах інституціональних трансформацій. *Агросвіт*. 2022. № 20. С. 37–51. *(Здобувачем розкрито сутнісний вимір інструментально-методологічного забезпечення фінансово-економічного механізму лісогосподарювання)*.
29. **Марчук Ю. М.**, Демидюк С. М., Аксаїтов Р. Ш., Доценко Т. Г. Фінансово-інвестиційне забезпечення модернізації основного капіталу лісового господарства: диверсифікація джерел та методів. *Академічні візії*. 2023. Вип. 23. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/532/485>. *(Здобувачем запропоновано механізми диверсифікації фінансово-інвестиційного забезпечення модернізації основного капіталу лісового господарства)*.

30. **Марчук Ю. М.**, Голян В. А., Коробка Р. В., Заставний Ю. Б. Зелені інвестиції як складова фінансово-інвестиційного забезпечення екологізації національної економіки: відтворювальні та секторальні виміри. Інвестиції: практика та досвід. 2024. № 5. С. 19–25. *(Здобувачем сформовано авторський підхід до сутності зелених інвестицій як складової фінансово-інвестиційного забезпечення екологізації національної економіки).*

Статті в інших наукових виданнях

31. **Марчук Ю. М.**, Марчук О. О. Сучасний стан генетичних резервів та плюсових насаджень дуба звичайного на Харківщині. Науковий вісник Національного аграрного університету. Серія: Лісівництво. Декоративне садівництво. 2006. Вип. 103. С. 196–202. *(Здобувачем проаналізовано сучасний стан генетичних резервів дуба звичайного на Харківщині).*

32. **Марчук Ю. М.**, Мешкова В. Л., Борисова В. В. Методичні аспекти тривалого зберігання насіння лісових порід. Лісівництво і агролісомеліорація. 2007. Вип. 111. С. 108–175. *(Здобувачем сформовано методичні аспекти тривалого зберігання насіння лісових порід).*

33. Марчук Ю. М. Запровадження лише мораторію ситуацію не виправить, а навіть може ускладнити. Деревообробник. 2017. № 4 (394). С. 1–4.

34. Марчук Ю. М. Дати відповідь на виклики дня. Здоров'я лісової галузі вимагає невідкладного втручання. Лісовий і мисливський журнал. 2017. № 1 (120). С. 6–8.

35. Ковалевський С. Б., **Марчук Ю. М.**, Маєвський К. В., Курдюк О. М. Бурштин на території Українського Полісся: утворення, видобуток, наслідки. Лісове і садово-паркове господарство. 2017. № 13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/licgos_2017_13_6. *(Здобувачем розкрито прикметні риси видобутку буриштину на території Українського Полісся).*

36. Марчук Ю. М. Мисливське господарство України: бізнес, елітна розвага чи соціальна послуга? Лісовий і мисливський журнал. 2017. № 3 (122). С. 22–28.

Тези наукових доповідей

37. **Марчук Ю. М.**, Мешкова В. Л., Борисова В. В. Методичні аспекти тривалого зберігання жолудів дуба звичайного. Лісова типологія в Україні: сучасний стан, перспективи розвитку: XI Погребняківські читання, м. Харків, 2007 року: тези доповіді. Харків, 2007. С. 137–139. *(Здобувачем виявлено методичні аспекти тривалого зберігання жолудів дуба звичайного).*

38. **Марчук Ю. М.**, Лакида П. І. Лісова політика України як інструмент сталого управління галуззю. Основні проблеми й тенденції подальшого розвитку лісового господарства в Українських Карпатах: Міжнародна науково-практична конференція, м. Івано-Франківськ, 2018 року: тези доповіді. Івано-Франківськ, 2018. С. 110–115. *(Здобувачем розкрито зміст лісової політики України щодо розвитку лісового господарства в гірській місцевості).*

39. Голян В. А., **Марчук Ю. М.** Земельний податок на лісові землі: наслідки фіскального перегину в рентному регулюванні. Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки: V Міжнародна науково-практична конференція, м. Луцьк, 6 жовтня 2018 року: тези доповіді. Луцьк, 2018. С. 33–35. *(Здобувачем розкрито сутнісно-змістовні характеристики земельного податку на лісові землі).*

40. Марчук Ю. М. Проблеми та перспективи розвитку лісового господарства України. Актуальні проблеми та перспективи розвитку національного господарства в умовах глобальної нестабільності: Міжнародний форум, м. Кременчук, 28–29 листопада 2018 року: тези доповіді. 2018. С. 298–300.

41. Голян В. А., Карпук А. І., **Марчук Ю. М.** Стимулювання інвестиційної діяльності у сфері поводження з деревними відходами в умовах воєнного часу. Сучасні кризові явища в економіці та проблеми облікового, контрольного та аналітичного забезпечення управління підприємством: XV Міжнародна науково-практична конференція, м. Луцьк, 23 червня 2023 року: тези доповіді. Луцьк, 2023. С. 33–35. *(Здобувачем сформовано авторський*

концепт побудови системи стимулювання інвестиційної діяльності у сфері поводження з деревними відходами в умовах воєнного часу).

42. Марчук Ю. М. Бюджетне фінансування видатків на лісове господарство та мисливство: український контекст. Актуальні питання економіки, обліку та права в сучасних умовах: Міжнародна науково-практична конференція, м. Житомир, 30 грудня 2023 року: тези доповіді Житомир, 2023. С. 19.

43. Марчук Ю. М. Інституціональна модернізація фінансово-економічного механізму лісогосподарювання в Україні: сучасний вимір. Період трансформаційних процесів в світовій науці: задачі та виклики: II Міжнародна наукова конференція, м. Кривий Ріг, 19 січня 2024 року: тези доповіді. Кривий Ріг, 2024. С. 25–26.

10. Апробація результатів дослідження. Основні наукові положення та результати дисертації апробовано на наукових і науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема: XI Погребняківських читаннях «Лісова типологія в Україні: сучасний стан, перспективи розвитку» (м. Харків, 2007 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції «Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки» (м. Луцьк, 2018 р.); Міжнародному форумі «Актуальні проблеми та перспективи розвитку національного господарства в умовах глобальної нестабільності» (м. Кременчук, 2018 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Основні проблеми й тенденції подальшого розвитку лісового господарства в Українських Карпатах» (м. Івано-Франківськ, 2018 р.); Першому та другому етапі IV З'їзду лісівників України (м. Київ, 2018 р., м. Луцьк, 2019 р.); XV Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні кризові явища в економіці та проблеми облікового, контрольного та аналітичного забезпечення управління підприємством» (м. Луцьк, 2023 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання економіки, обліку та права в сучасних умовах» (м. Житомир, 2023 р.); II Міжнародній науковій конференції «Період трансформаційних процесів в світовій науці: задачі та виклики» (м. Кривий Ріг, 2024 р.).

11. Характеристика здобувача, його шлях у науці, ступінь наукової зрілості. Проведені наукові дослідження й опубліковані наукові праці характеризують Ю. М. Марчука як сформованого вченого, кваліфікованого фахівця і цілеспрямованого та наполегливого дослідника актуальних проблем фінансово-економічного регулювання лісогосподарювання. Здобувач володіє численними методами та прийомами теорії і методології наукових та науково-прикладних досліджень з економіки природокористування та охорони навколишнього природного середовища, має глибокі наукові знання, усесторонню обізнаність у сфері фінансово-економічного регулювання природокористування. Йому притаманне критичне та логічно-абстрактне мислення, вміння логічно та оперативно визначати наукові і прикладні завдання економічних досліджень та пропонувати сучасні і нестандартні методи їх вирішення, виділяти ключові та другорядні аспекти досліджуваної проблеми.

Марчук Ю. М. є сформованим, висококваліфікованим науковцем з глибоким теоретичним та практичним рівнем підготовки, високою усесторонньою ерудицією, що дозволяє віднести його до числа фахівців з наукової спеціальності 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища».

Висновок

Виходячи з актуальності та своєчасності теми дисертації, наукової новизни і прикладного значення отриманих в результаті проведеного дослідження результатів для економіки природокористування та охорони навколишнього середовища, впровадження їх в управлінську та господарську практику, достатню повноту викладення матеріалів дисертації в опублікованих наукових працях, відповідність роботи нормативним вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, рекомендувати дисертацію Марчука Юрія Миколайовича на тему: «Наукові основи формування фінансово-

економічного механізму лісогосподарювання» до розгляду у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук з наукової спеціальності 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища».

Рецензенти:

**Декан факультету землевпорядкування
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор економічних наук, професор**

Тарас ЄВСЮКОВ

**Завідувач кафедри землевпорядного проектування
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НААН**

Андрій МАРТИН

**Завідувач кафедри земельного кадастру
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор економічних наук, професор**

Наталія МЕДИНСЬКА